

Introitus.

1888 års kyrkomöte fastslår i sin skrivelse n:r 31 som ett önskemål »att åt vår högmässa måtte återvinnas det introitussystem, enligt vilket särskild introitus är anordnad för högtidsdagar och de olika festcyklerna». Handbokskommittén fann sig emellertid svårigen kunna instämma i detta uttalande. Dessa gammalkyrkliga introitus-sånger skulle nämligen, enligt kommitténs övertygelse, svårigen kunna sjungas av våra menigheter. De hade ju ock alltid i äldre tider pläгат utföras av en särskilt inövad sångkör. Handboken 1894 erhöi ej heller mera än en introitus, avsedd att läsas av prästen. Ehuru de obestridliga förtjänsterna hos denna ingress till högmässan allmänt vitsordas, har man dock icke varit fullt nöjd med handboken på denna punkt. I tvenne avseenden företogs 1917 en förändring. Dels föreskrefs att den redan förefintliga introitus kunde av prästen läsas *eller sjungas*, dels infördes för vissa högtidsdagar de nuvarande s. k. introitusantifonierna. Delvis kunna dessa introitusantifonier anses motsvara 1888 års kyrkomötes intentioner. Men också endast delvis. Ty modell för dessa antifonier blev icke den gammalkyrkliga introitus, som torde hava åsyftats av kyrkomötet, utan yngre tysk-lutherska förebilder. Den gammalkyrkliga introitus var, som den nyss nämnda handbokskommittén riktigt påpekar, avsedd att utföras av kören. 1917 års introitus-antifonier äro avsedda som växelsång mellan präst och församling. Den snart tjugoåriga erfarenheten av dessa antifonier torde på det mest slående sätt ha bevisat det berättigade i farhågan att dylika antifonier svårigen kunna sjungas av våra menigheter. De ha i verkligheten blivit växelsånger mellan präst och kör och, torde man kunna tillägga, såsom sådana visat sig misslyckade. Skall en gammalkyrklig introitus i någon form införas, lærer man icke, om resultatet skall bliva gott, kunna undgå att hänvisa dess utförande till kören ensamt. Det enda som häremot synes kunna invändas är att därigenom prästen och församlingen berövas något av sin nuvarande rätt. Men prästen har ju tillfälle att under gudstjänsten göra sin röst hörd i så stor utsträckning att han bör utan alltför mycken klagan kunna avstå från sin part i dessa introitus-moment. Och vad församlingen beträffar har hon redan genom ingångspsalmen utfört sin anpart av mässans inledning. För ett körens övertagande av hela introitusmomentet åter talar ett synnerligen starkt skäl. Våra kyrkokörer leta ju med ljus och lykta efter utrymme för sin verksamhet inom högmässans ram. Man sjunger en körsång före ingångspsalmen, en efter Credo och en efter predikan. Låt då körerna i stället få en naturlig och liturgiskt fullt berättigad uppgift. En sådan föreligger i introitusmomentet.

Ej heller den andra av 1917 års förändringar — prästens sjungande av det trefaldiga *Helig* — kan anses hava slagit särdeles väl ut. Också här vore det säkerligen det rimligaste att medgiva kören rätt att övertaga prästens sångparti.

För mången torde emellertid alltjämt det av Kyrkomötet 1888 uttalade önskemålet te sig synnerligen lockande. Vilket rikt inslag skulle icke givas åt vår högmässa genom en av kören utförd gammalkyrklig

Alternativ I.

Kör I och II.

He - lig, he - lig, he - lig är Her - ren Se - ba - ot. He - la jor - den

Kör I.

är full av hans här - lig - het. Psalm. Her - ren är i sitt he - li - ga tem - pel:

Kör II.

Kör I.

Her - rens tron är i himme - len. Å - ra va - re Fa - dern och So - nen och den He - li - ge An - de.

Kör II.

Så - som det var av be - gyn - nel - sen, nu är och skall va - ra från e - vig - het till e - vig - het. A - men.

Kör I och II upprepa tillsammans introitus: *Helig* — — — hans härlighet.

Alternativ II.

Kör I och II.

He lig, he . . . lig, he . lig är Her . . . ren Se . ba . . ot. He . la jor den

Kör I.

är full av hans här lig het. Psalm. Her . . . ren är i sitt he . . . li . . . ga tem . pel;

Kör II.

Kör I.

Her . rens tron är i him . me . len. Ä ra va . . re Fa . dern och So . nen och den He . li . ge An . de.

Kör II.

Så . som det var av be . gyn . nel . sen, nu är och skall va . ra från e . . . vig . het till e . . . vig . het, A . men.

Kör I och II upprepa tillsammans introitus: Helig — — — hans härlighet.

Alternativ III.

Kör I och II.

He - - - lig, He - - - lig, be - - lig är Her - ren Se - ba - - - ot, Hal - le - lu - - ja.

He - la jor - den är full av hans här - lig - - het, Hal - le - lu - ja, hal - le - lu - - - ja,

Kör I.

hal - - le - - - - - lu - - - - - ja. *Psalm.* Her - ren är i sitt he - li - ga tem - pel:

Kör II.

Her - rens tron är i him - me - len. Ä - ra va - re Fa - dern och So - nen och den He - li - ge An - de.

Kör II.

Så - som det var av be - gyn - nel - sen, nu är och skall va - ra från e - vig - het till e - vig - het. A - - men.

Kör I och II upprepa tillsammans introtus: *Helig* — — — *halleluja*.

introitus. Och med vilken glädje skulle icke en dylik mottagas av våra för gudstjänstens värdighet mera förståelsefulla körledare. Innan ett sådant önskemål i hela sin vidd kan realiseras, kräves självfallet lång tid. Men redan att äga en gammalkyrklig *normalintroitus* skulle vara ett värdefullt tillskott. Det egendomliga har emellertid nu inträffat att 1894 års Handbok, utan att man avsett det, givit oss en den allra yppersta *gammalkyrkliga normalintroitus*, som blott kräver ett *Gloria patri* för att vara fullständig.

Den gammalkyrkliga introitus består av en antifon, en psalmvers samt ett Gloria patri. Antifonen upprepas efter Gloria patri. Låt oss nu kasta en blick på vår högmässas inledning. En bättre text för en allmän introitusantifon än: *Helig, helig, helig är Herren Sebaot. Hela jorden är full av hans härlighet*, de ord som nu begynna högmässan, torde man få leta efter. Därpå följer Dav. ps. 11: 4: *Herren är i sitt heliga tempel, hans tron är i himmelen*. Om härtill fogades: *Ära vare Fadern m. m. och orden: Helig — — — hans härlighet* — upprepades, skulle vi äga en introitustext mot vilken svårigen någon berättigad anmärkning skulle kunna göras. Och övergången till det följande blir fullt naturlig, om blott ordet *ock* strykes: *Herren är när dem som hava en ödmjuk och förkrossad ande*.

Här nedan meddelas trenne försök att till vår nuvarande introitus anpassa gammalkyrkliga introitusmelodier. Alternativ III, avsett för tiden påsk—pingst, är enligt gammalkyrklig sed utökat med tillägg av Halleluja. Beträffande utförandet torde endast behöva påpekas att det bör ske i växelsång mellan tvenne körer, antingen en mindre och en större kör eller manskör och kvinnokör eller barnkör och kör av vuxna. För övrigt må blott tilläggas att psalmversens uppdelning på tvenne körer gör en återgång till bibeltexten önskvärd: *Herren är i sitt heliga tempel, Herrens tron är i himmelen*.

Knut Peters.

Uppsala domkyrka.

Gerda Boëthius och Axel Romdahl, Uppsala domkyrka 1258—1435. Uppsala 1935. Kr. 45:—.

I samband med domkyrkojubileet i Uppsala företogs en omfattande undersökning av den ärevördiga katedralens byggnadshistoria. Denna undersökning utfördes av docenten Gerda Boëthius och professor Axel Romdahl, vilka nu publicerat sina resultat i en ståtlig volym, illustrerad på det mest förstklassiga sätt med många vackra fotografier och de stora av arkitekten C. Grundström år 1873 utförda uppmätningarna.

Tack vare dessa undersökningar äro vi nu äntligen i stånd att bedöma inte bara denna stora byggnads historia utan även de stilinflytanden, som påverkat den. Uppsaladomen är egendomligt nog den enda sven-